

INNEHÅLL

Förord	13
Inledning	15
Bakgrund och syfte	15
Disposition	16
Kapitel 1. Sammanfattning	17
1.1 Analysens utgångspunkter och begränsningar	17
1.2 Utvidgningar av kostnads- och intäktsbegreppen	18
1.2.1 Negativa externa effekter	18
1.2.2 Positiva externa effekter	19
1.2.3 Systemkostnader	19
1.3 Second-best-problem	20
1.3.1 Finansieringskrav	20
1.3.2 Marknadsimperfectioner	20
1.4 Investeringar	21
1.5 Förslag till ett taxeeperiment	22
1.6 Synpunkter på taxepolitiken	23
Kapitel 2. Televerkets planeringssituation	29
2.1 Målsättningen	29
2.2 Planeringsproblemet	31
2.3 Marginalkostnad och prissättning	32
Kapitel 3. Abonnemang och samtal – efterfrågan, kostnader och priser	36
3.1 Efterfrågan på samtal	36
3.1.1 Deskriptiv del	36
3.1.2 Priselasticiteter	40
3.2 Kostnader	42
3.2.1 Genomsnittskostnader för abonnemang och samtal	44
3.2.2 Marginalkostnader för samtal	49
3.2.2.1 Marginalkostnaden vid ledig kapacitet	49
3.2.2.2 Marginalkostnaden för utökning av kapaciteten	51
3.3 Priser på abonnemang och samtal	52

Kapitel 4.	Negativa externa effekter	57
4.1	Trängsel vid telefontrafik	57
4.2	Servicemål och faktisk spärrning	59
4.3	En modell för trängsel vid telefontrafik	62
4.4	Åtgärder mot trängsel vid telefontrafik	66
4.5	Trängselavgifter	68
4.5.1	Sannolikheten för spärrning	68
4.5.2	Abonnenternas kostnader för spärrning	68
4.6	Trängselavgifter för rikstrafik – ett räkneexempel	71
4.7	Vissa förslag till tillämpning av trängselavgifter	78
4.8	Andra orsaker än spärrning till förluster av anrop	80
Kapitel 5.	Positiva externa effekter	82
5.1	En modell för positiva externa effekter vid samtal	82
5.2	Tvådelad tariff	84
5.2.1	Squires modell	84
5.3	Mätproblem	87
5.3.1	Samtal	87
5.3.2	Abonnemang	88
5.4	Finansieringskrav	89
Kapitel 6.	Kostnader för prissättningen	91
6.1	Det optimala antalet avgifter	91
6.2	Systemkostnader	94
6.2.1	Kostnader för utrustning	94
6.2.2	Administrationskostnader	95
6.2.3	Informationskostnader	95
Kapitel 7.	Finansieringskrav	99
7.1	Finansieringskrav för televerket	99
7.2	Orsaker till finansiellt underskott vid marginalkostnadsprissättning	101
7.3	Åtgärder mot finansiellt underskott	102
7.4	En modell för prissättning vid finansieringsrestriktion ..	104
7.5	Val av nivå för finansieringskravet	109
7.6	Finansieringskravets effekt på kapitalintensiteten	111

Kapitel 8.	Marknadsimperfektioner	113
8.1	Prissättning vid marknadsimperfektioner	113
8.2	Televerkets marknadssituation	115
8.2.1	Substitut till televerkets varor och tjänster	115
8.2.2	Användningen av televerkets varor och tjänster i andra branscher	116
8.2.3	Komplement till televerkets varor och tjänster	118
8.2.4	Televerkets användning av varor och tjänster från andra branscher	119
Kapitel 9.	Investeringar	121
9.1	Investeringskriterier	121
9.1.1	Odelbarheter	121
9.1.2	Fritt varierbar kapacitet	125
9.2	Konsumentöverskott – mätproblem	125
9.3	Imperfekta priser	127
9.4	Effekter på andra marknader	128
9.5	Nödvändiga och tillräckliga villkor för investeringar	128
9.6	Olika typer av investeringar	129
9.6.1	Kapacitetsinvesteringar	129
9.6.1.1	Fritt varierbar kapacitet	129
9.6.1.2	Odelbarheter	132
9.6.2	Kvalitetsinvesteringar	132
9.6.3	Rationaliseringsinvesteringar	135
9.7	Optimal spärning för rikstrafik – ett räkneexempel ...	137
Kapitel 10.	Förslag till ett taxexperiment	142
10.1	Telefontaxeutredningens förslag till omläggning av taxesystemet	142
10.2	Dygnsdifferentierade taxor i Västtyskland	143
10.3	Försök med taxor i Sverige	144
10.4	Tumbaundersökningen	145
10.5	Taxexperimentet	145
10.6	Taxexperimentets anknytning till andra projekt inom televerket	150

Appendix A.	Teoretisk bakgrund	153
A.1	Paretokriteriet och paretooptimalitet	153
A.2	Kriterier för paretooptimalitet	155
A.2.1	Effektivitet inom produktionen	155
A.2.2	Effektivitet i fördelningen av varor och tjänster mellan konsumenterna	157
A.2.3	Effektivitet i urvalet av varor som skall produceras	158
A.3	Ren konkurrens	159
A.4	Konsumentöverskott och betalningsvilja	160
Bilaga 1.	Förteckning över använda ekonomiska be- grepp	163
Litteratur		167

DIAGRAM

3:1	Telefontrafikens dygnsvariationer för bostads- och affärsabbonenter i procent av trafikstyrkan under bråd timme vardagar 1973–74.	37
3:2	Viss telefontrafik från Malmö vardagar under bråd timme kl 09.30–10.30 1967-10-16–1969-05-22.	39
3:3	Genomsnittskostnader för rikssamtal i olika avståndsklasser 1975/76.	48
4:1	Vian från Stockholm till Göteborg; dimensionering, uppmätt avverkad trafik och spärrning enligt spärrräknare 1960–67.	61
4:2	Schematisk bild av sambandet mellan kostnaden per samtal och trafikstyrkan.	63
4:3	Trafikmodellen för riksnätet.	72
5:1	Schematisk bild av positiva externa effekter.	83
6:1	Schematisk bild av valet mellan en eller två avgifter för två telefontjänster.	92
7:1	Schematisk bild av finansiellt underskott vid stordriftsfördelar.	101

- 7:2 Schematisk bild av finansiellt underskott då kapaciteten inte är optimalt anpassad. 103
- 7:3 Schematisk bild av avvikelsen mellan pris och marginalkostnad för två telefonsj nster vid finansieringskrav. 108
- 9:1 Schematisk bild av det samhällsekonomiska investeringskriteriet vid odelbarheter. 123
- 9:2 Schematisk bild av det samhällsekonomiska investeringskriteriet vid fritt varierbar kapacitet då samtalsefterfr gan delas upp på två perioder. 130
- 9:3 Schematisk bild av det samhällsekonomiska investeringskriteriet vid odelbarheter då samtalsefterfr gan delas upp på två perioder. 133
- 9:4 Schematisk bild av det samhällsekonomiska investeringskriteriet vid kvalitetsinvesteringar. 134
- 9:5 Schematisk bild av det samhällsekonomiska investeringskriteriet vid rationaliseringsinvesteringar. 136
- A:1 Schematisk bild av v lf rdsgr nsen. 154
- A:2 Schematisk bild av effektivitet inom produktionen. 156
- A:3 Schematisk bild av transformationskurvan. 157
- A:4 Schematisk bild av effektivitet i fördelningen av varor och t nster mellan konsumenterna. 158
- A:5 Schematisk bild av konsumentöverskottet och betalningsviljan. 161

TABELLER

- 1:1 Genomsnittskostnader, faktiska och beräknade optimala avgifter för lokal-, lands- och rikssamtal samt abonnemang 1975/76. 25
- 3:1 Procentuell fördelning av den årliga förbrukningen av markeringar på kvartal 1974–76. 38

- 3:2 Procentuell fördelning av det årliga antalet fakturerade markeringar för vanliga abonnemang och systemabonnemang på kvartal 1974–76. 38
- 3:3 Priselasticiteter för efterfrågan på lokal- och rikssamtal för bostads- och affärsabonnenter i några länder. 41
- 3:4 Priselasticiteter för efterfrågan på telefonsamtal under olika perioder på dygnet i USA 1967. 43
- 3:5 Genomsnittskostnader för abonnemang, lokal-, lands- och rikssamtal 1971/72 och 1975/76. 46
- 3:6 Genomsnittskostnader för abonnemang och samtal i några länder 1973. 47
- 3:7 Marginalkostnader vid ledig kapacitet för lokal- och rikssamtal i USA 1967 och Sverige 1971/72. 51
- 3:8 Beräknade optimala priser för lokal- och rikssamtal då kapaciteten kan varieras, i USA 1967 och Sverige 1971/72. 53
- 3:9 Genomsnittskostnader, faktiska och beräknade optimala avgifter för lokal-, lands- och rikssamtal samt abonnemang 1975/76. 55
- 4:1 Andelen av totala antalet anrop som förlorats på grund av spärton samt ej tonbesked eller annat tekniskt fel, för riks-, när- och lokaltrafik 1965/66–1975/76. 60
- 4:2 Vian från Stockholm till Bro; dimensionering, uppmätt avverkad trafik och spärrning enligt spärrräknare 1970–77. 62
- 4:3 Uppskattad procentuell fördelning av rikstrafiken på trafikfall, avståndsklasser och avstånd 1970/71. 73
- 4:4 Kostnaden per spärrat anrop i rikstrafik under olika antaganden om trafikens fördelning på affärs- och bostadsabonnenter samt om den förlorade tiden per spärrat anrop. 74
- 4:5 Beräknade trängselavgifter för rikstrafik av genomsnittligt avstånd under bråttid (10–11) och kontorstid (08–18). 76
- 4:6 Beräknade trängselavgifter för rikstrafik av olika avstånd under bråttid (10–11) och kontorstid (08–18). 77

- 4:7 Andelen av totala antalet anrop som förlorats på grund av upptagetton, ej svar, fel av trafikant, spärrton samt ej tonbesked eller annat tekniskt fel 1966/67–1970/71. 81
- 7:1 Televerkets vinst utöver förräntning av den egentliga televerksamheten i procent av i medeltal disponerat statligt lånekapital samt ändringar av markerings- och abonnemangsavgifter 1949/50–1976/77. 100
- 8:1 Villkor för att televerkets avgifter skall sättas högre än marginalkostnaderna vid marknadsimperfectioner. 114
- 8:2 Fördelningen av bruttoproduktionsvärdet till mottagarpris för varugruppen post och tele på olika användningsområden 1968. 116
- 8:3 Fördelningen av bruttoproduktionsvärdet till mottagarpris för varugruppen post och tele på olika branscher 1968. 117
- 8:4 Insatsen av bruttoproduktionsvärde till mottagarpris från olika varugrupper i branschen post och tele 1968. 119
- 9:1 Beräknat netto av nuvärdet då spärrningsnormen för vior i rikstrafik ändras från 1,0 % till 0,7, 1,3 respektive 2,0 %. 139